DUŠAN ALIMPIĆ BESZÁMOLÓJA A VKSZ XVI. VÁLASZTÁSI ÉRTEKEZLETÉN

Elvtársnők és elvtársak!

A Vajdasági Kommunista Szövetség XVI. értekezletét a Kommunista Szövetség alap- és községi szervezeteiben lebonyolított választások, valamint a küldöttségek és a küldöttrendszerű képviselő-testületek választásai után tartjuk, amelyeken szemmel láthatóan bizonyságot nyert eszmei és politikai egységünk a társadalmi fejlődés valamennyi lényeges kérdésével kapcsolatban. Erről értékelést ad a VKSZ-nek a XV. és a XVI. értekezlet között kifejtett eszmei-politikai tevékenységéről szóló jelentés. A XV. és XVI. értekezlet közötti időszak, akciónk szerteágazó volta, intenzitása és osztályirányultsága szerint, több vonatkozásban is jelentős forradalmunk e szakaszának általános fejlődése szempontjából — amelyet Tito elvtársnak az alkotmányfüggelékekkel, a 21. üléssel, a pártlevéllel, a X. kongresszus határozataival és alkotmánnyal kapcsolatos kezdeményezései indítottak meg.

Erre az értekezletre a társadalmi élet, a munka és az alkotótevékenység valamennyi területén elért nagy eredmények jegyében kerül sor. A XV. és a XVI. értekezlet között sikerrel átvészeltük a liberalizmus korszakában keletkezett válságot, amikor is az önigazgatásellenes és a szocialistaellenes erők meg akarták fosztani a munkásosztályt vezető társadalmi szerepétől és a Kommunista Szövetséget a szocialista önigazgatás továbbfejlődéséért folyó harcban betöltött élcsapat szerepétől. Akkoriban lábra kapott a frakciózás, s a technobürokráciával együtt befészkelődött számos intézménybe, támaszra lelt a Kommunista Szövetségben és egyes községi vezetőségekben, a frakciózás hordozói pedig a nemzetek közötti szakadással fenyegettek Vajdaságban. Bizonyos értelemben ez volt a legsúlyosabb szakasz pártunk életében és háború utáni fejlődése során; nagy károkat okozott nekünk, s ezért erélyes harcot kellett indítanunk az effajta jelenségek kiküszöbölése céljából. A Vajdasági Kommunista Szövetség eszmei-politikai szempontból egységesen és cselekvőkészen került ki ebből az utóbbi években kitartóan vívott harcból, ma-

gán viselve a forradalmi akció azon pártjának valamennyi jegyét, amely egyre képesebb arra, hogy álláspontjait és politikáját valóra váltsa.

A tapasztalat azt tanúsítja, hogy csupán a szocialista önigazgatás továbbfejlődéséért, az önigazgatási szocialista viszonyokért és a dolgozók alkotmányos helyzetéért folyó harchoz kötődő következetes akció nyújt reális alapot a Kommunista Szövetség egységének szilárdításához, s alkot áttörhetetlen gátat a nacionalizmussal, a liberalizmussal, a technobürokratizmussal és más szocialistaellenes és önigazgatásellenes tendenciákkal, jelenségekkel és magatartásformákkal szemben.

Éppen ezért nem elég bírálóan viszonyulni a múlthoz — bár ez sem mellékes körülmény —, hanem alkotó szellemben kell viszonyulnunk harcunk alapvető kérdéséhez is, éspedig ahhoz, hogyan és mi módon valósítsuk meg a társadalmi-gazdasági fejlődéshez és stabilizációhoz kötődő feladatokat és célkitűzéseket, miként fejlesszük tovább a társult munka önigazgatási integrációját, hogyan formáljuk a politikai rendszer fejlődési irányait s valósítsuk meg a munkásosztálynak a társadalmi újratermelés egészére gyakorolt döntő befolyását, majd végezetül, hogyan érjük el, hogy a munkásosztály úrrá legyen a jövedelmen és a többletmunkán.

Az ismertetett célok eléréséért folyó harc maga után vonja azt is, hogy meg kell ütköznünk a politikai és osztályellenséggel, illetve akár belülről, akár kívülről arra irányuló próbálkozásaival, hogy letérítse útjáról vagy lefékezze haladásunkat, forradalmunk fejlődését. Nekünk jugoszláv kommunistáknak, akik nem fogadjuk el az erőpolitikát a nemzetközi viszonyokban, tartós irányvételünk és állandó feladatunk, hogy erősítsük függetlenségünket, általános honvédelmünket, társadalmi önvédelmünket, szilárdítsuk és fejlesszük forradalmunk vívmányait, kiváltképpen nemzeteink és nemzetiségeink egyenjogúságát, testvériségét és egységét. Erre támaszkodnak bel- és külpolitikánk alapelvei és céljai, ezen alapul a gazdasági és nemzeti egyenjogúságért, az el nem kötelezettségért, a békéért és a nemzetközi haladásért vívott harcunk, mindez, hozzájárult ahhoz, hogy hazánk, valamint Tito elvtárs gondolatai és személyisége nagy tekintélyt és befolyást vívjanak ki maguknak a nemzetközi viszonyokban és a nemzetközi munkásmozgalomban.

Vajdaság mint a föderáció önálló szubjektuma

Mindennek alapján a Vajdasági Kommunista Szövetség a mögöttünk álló időszakban számottevően hozzájárult a JKSZ és az SZKSZ egységének szilárdításához, szocialista közösségünk kohéziójához. Az egységet folyamatosan és eredményesen építettük soknemzetiségű közösségünk összetett voltának, valamint a köztársaságok és a tartományok teljes mérvű egyenjogúságának és felelősségének körülményei között. Uralkodóvá vált a munkásosztály és a dolgozók, a nemzetek és a nemzetiségek egyenjogúságának valamennyi lényeges tartalmáról alkotott tudat. Kife-

jezésre jut ez a saját fejlődésért és az egész jugoszláv közösség fejlődéséért való felelősségben, a fejletlen köztársaságok, legfőképpen Kosovo Szocialista Autonóm Tartomány fejlesztési politikájában csakúgy, mint a vajdasági nemzetek és nemzetiségek teljes mérvű gazdasági és társadalmi egyenjogúságáért folyó harcban.

Az idei évben munkával emlékezünk meg annak 35. évfordulójáról, hogy a forradalmi harc folyamataiban s eredményeként, a Jugoszláv Kommunista Párt vezetésével megvetették Vajdaság autonómiájának alapjait. Ily módon valóra váltak pártunknak és Tito elvtársnak a leendő föderális államberendezésről s ennek keretében Vajdaság helyzetéről elfoglalt álláspontjai. Vajdaság munkásosztálya, parasztsága és más dolgozói, nemzetei és nemzetiségei a felszabadító harc titói irányvonalán haladva, hazánk valamennyi nemzetével és nemzetiségével együtt történelmünk során első ízben harcoltak önnön nemzeti és szociális felszabadulásukért, s e harcukat győzelemre is vitték, biztosítva ezáltal a maguk helyét az új Jugoszláviában s vállalava a felelősséget önmaguk és szocialista közösségünk fejlődéséért.

Vajdaság több mint három évtizede önálló szubjektuma Jugoszlávia föderális szervezetének, s mint a Szerb Szocialista Köztársaság alkotórésze gyakorolja önigazgatási jogait s viseli a tartomány munkásosztálya, nemzetei és nemzetiségei előtt a felelősséget a maga fejlődéséért, s ugyanúgy a Szerb Szocialista Köztársaság és a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság fejlődéséért.

Az integrális társadalmi viszonyt jelentő szocialista önigazgatásért folyó harc elmélyítését célzó határozott irányvétel, forradalmunk legfontosabb vívmányainak, főképp a nemzeti egyenjogúságnak és a jugoszláv szocialista föderalizmus önigazgatási jellegének érvényesítése, amelyet az 1968. és 1971. évi alkotmányfüggelékek foglalnak magukban, az autonómia új, forradalmi társadalmi-politikai tartalmait és fejlődési irányait juttatták kifejezésre. Ezeken az alapokon Vajdaság Szocialista Autonóm tartomány egyre inkább az átformálódás önigazgatási hordozójaként fejlődik, s járul hozzá a jugoszláv szocialista együvé tartozás és a nemzetköziségről alkotott tudat fejlődéséhez, a dolgozók szabadságának, egyenrangú helyzetének társadalmi hatalmának és önigazgatási jogainak bővítéséhez, a Szerb Szocialista Köztársaság és a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság fejlődéséért vállalt felelősségének megvalósításához, nemkülönben ahhoz, hogy ezek is alkotmányos felelősséggel tartozzanak Vajdaság alkotmányos helyzetéért.

A mögöttünk álló időszak sorsdöntő volt a Kommunista Szövetség és a tartomány valamennyi szervezett szocialista ereje szempontjából. Az adott időszakban, a munkásosztály és a dolgozók széles körű mozgósítása révén, 1974-ben megállapítottuk a tartomány társadalmi-gazdasági fejlődésének eszmei-politikai alapjait és a hosszú távra szóló irányultságot, s folyamatos tevékenységként érvényre juttattuk az önigazgatási tervezést. Ezeken az alapokon válik valóra a középtávú fejlesztési terv,

kezd módosulni a gazdaság struktúrája; ezen az alapon küszöböljük ki gazdaságunk felaprózottságát és kapcsolathiányát; ebben az időszakban kezdtük meg alkotmányos alapon a Szocialista Szövetség átformálását, nyertük az első tapasztalatokat a küldöttrendszer fejlesztésében, s nyitottuk meg a nevelés és oktatás, a tudomány és kultúra önigazgatási szocialista átlényegülésének és fejlődésének folyamatát. E tevékenységek mindegyikének középpontjában dolgozónk, illetve társadalmi-politikai és gazdasági helyzete, önigazgatási jogai és felelőssége áll.

Harc a fejlődésbeli lemaradás ellen

Az adott időszakban a társadalmi termelőerők gyorsabb iramban fejlődtek, mint valaha, az egész gazdaság társadalmi össztermése a két és félszeresére, a beruházások a három és félszeresére, az ipar átlag 6 százalékos ütemben, a mezőgazdaság megközelítőleg azonos ütemben fejlődött, ezenkívül emelkedett az életszínvonal, fokozódott a dolgozók szociális és anyagi biztonsága.

Átfogó tevékenységet indítottunk annak érdekében, hogy kiküszöböljük a tartomány fejlődésbeli lemaradását, valamint hogy vajdasági viszonylatban csökkentsük a községek között mutatkozó fejlettségbeli különbségeket. A tudományos vívmányok alkalmazása révén az élelmiszertermelésben elért eredményeink még a tervelőirányzatokat is túlszárnyalják, hozamaink azonban még mindig nem érik el a jelenlegi genetikai lehetőségeket. A középtávú terv teljesítésének első esztendejében több mint 32 000 új munkahelyet nyitottunk, megkezdődött a külföldön ideiglenesen munkavállaláson levő dolgozók fokozatos visszatérése, egyszersmind csökkent azoknak a száma, akik az országhatáron túl keresnek munkát, állandóan növekednek a reálkeresetek, a társadalmi szint számos új létesítménye épült fel, kibővült az egészségvédelem, s emelkedett a lakosság képzettségi szintje, úgyhogy a foglalkoztatottak több mint 60 százalékának középiskolai, főiskolai vagy egyetemi végzettsége van.

Szép eredményeket értünk el a szociálpolitika programozásában is, fokoztuk harcunkat a nem munkából eredő vagyonszerzés minden formája ellen, csaknem 45 000 lakás épült fel, s egy orvosra 632 lakos jut.

Tevékenységünk e négyéves időszakában lényegi viszonymódosításokat kezdtünk meg társadalmunkban az alkotmány és a társult munkáról szóló törvény alapján, valamint a szocialista önigazgatás politikai rendszerének fejlesztésében. A dolgozók önigazgatási tudata szubjektív erővé lett társadalmi életünkben, s ilyenformán anyagi mozgatóerő is a társadalom egészében. Az akció kezdeményezője mindenkor a Kommunista Szövetség volt, s ebben a tevékenységben kovácsolódott az osztály és a párt, a párt és a széles dolgozó tömegek, valamennyi nemzet és nemzetiség szövetsége, erősödött a kommunisták eszmei-politikai és szervezőképessége és cselekvőkészsége.

E nagy sikert a két kongresszus között értük el. A munkásosztály és a dolgozók, valamennyi nemzetünk és nemzetiségünk küzdelmének és munkájának köszönhetőleg kiváló gazdasági, szociális, politikai és kulturális előfeltételeket teremtettünk a további sokoldalú önigazgatási szocialista fejlődéshez, amelynek valóra váltásához egész lényével hozzá kell járulni a Kommunista Szövetségnek és minden más szervezett szocialista erőnek az előttünk álló időszakban.

I.

AZ EGYSÉGES JUGOSZLÁV PIAC IGÉNYEI SZERINT

A Jugoszláv Kommunista Szövetség X. kongresszusának a társadalmi-gazdasági fejlődés stratégiai irányaira vonatkozó álláspontjait és eszmei-politikai állásfoglalását a Vajdasági Kommunista Szövetség a tartomány hosszú távú gazdasági fejlődésének alapjaként fogadta el.

Eredményeink azt tanúsítják, mennyire szilárd az egységünk a fejlődés fő irányaira összpontosuló akciónkban, egyszersmind igazolják a szocialista önigazgatási társadalmi-gazdasági rendszer nyújtotta előnyöket. E középtávú terv előkészítése, kimunkálása, a benne rögzített feladatok elemzése és teljesítése révén számos kezdeményezés és alkotótevékenység szabadul fel mind a társult munkában, mind a társadalomban.

Vajdaság SZAT dolgozóinak tartós érdeke, hogy olyan irányban módosítsák tovább a gazdaság struktúráját, amely teljesebben juttatja majd kifejezésre az egységes jugoszláv piac igényeit, s ez egyúttal nagyobb jövedelmet, nagyobb felhalmozási összeget, gyorsabban növekvő foglalkoztatást, stabilabb gazdasági életet és előnyösebb fizetési mérleget is jelent majd.

Nincs társultmunka-szervezet, amelyre a gazdasági struktúrában végbemenő változások ne gyakorolnának hatást most és a jövőben is. Éppen ezért akciónk szempontjából roppant jelentős, hogy arra képesítsük a dolgozókat, hogy környezetükben szünet nélkül bírálóan mérlegeljék önnön fejlődési lehetőségeiket, keressék a módosításokat a programirányvételben, a munkamegosztás, a szakosítás meghonosításában, a nagyobb termelékenységben, a dinamikusabb fejlődéshez szükséges feltételek megteremtésében.

Megjelölt eszmei-politikai irányvételünk megvalósítása során azonban nehézségekbe, meg nem értésbe és lomhaságba ütközünk a szakemberek és az ügyvezető szervek egy részénél, amelyek konzervatív nézeteiket követve egy helyben topognak, s elavult, hagyományos termelési programjukkal hátráltatják fejlődésünket. Ez főként a természeti kincsek kiaknázásának további lehetőségeihez való viszonyulásukban jut kifejezésre.

Annak, hogy a gépgyártás és a fémfeldolgozó ipar újratermelési képessége éppen a legnagyobb beruházások szakaszában csökken, jórészt az az oka, hogy e termelést nem irányítottuk a folyamatban levő változások vágányára. Ez az elidegenedettség, lomhaság, s a mezőgazdaság, az élelmiszeripar és a nehézvegyipar szükségleteitől való elkülönülés megannyi káros következményt von maga után az általános stabilitásra nézve. A súlypontot tehát arra kell helyeznünk, hogy megállás nélkül összehangoljuk a gazdasági struktúrákat egymás között és az egységes jugoszláv piacon, ennek keretében szakosítás és munkamegosztás útján sorozatgyártást vezethetünk be, egységesíthetünk és szabványosíthatunk számos szükséges alkatrészt és felszerelést, egyszersmind csökkenthetjük az importot. A fejlődés ilyen nagy jelentőségű kérdéseivel kapcsolatos fogyatékosságokat csakis a Kommunista Szövetség, a közvetlen önigazgatók, a küldöttek és küldöttségek, valamennyi szocialista erő szervezett akciója révén küszöbölhetjük ki.

Ma már nagyobbak a követelmények olyan vonatkozásban, hogy az általános fejlődést alá kell rendelni a belső piaci lehetőségeknek, és szélesebb körben beépíteni őket a nemzetközi munkamegosztásba. A beruházási döntéshez nem elegendő a nyersanyag-, műszaki-technológiai és pénzügyi előfeltételekre szorítkozó argumentáció. Mindenkor a piactól kell kiindulni a termelés többi tényezője felé, figyelembe kell venni a piac dimenzióit, akár az évi, akár a több évre szóló tervekről van szó, s ezt az általános érvényű hozzáállást meg kell tartani minden szakaszban, a kezdeményezéstől egész a végső határozásig. Feladata ez valamennyi szubjektív erőnek, s lényeges tartalma a szocialista önigazgatási tervezésnek. Persze valóságérzékkel kell rendelkeznünk, figyelembe kell vennünk lehetőségeinket, hiszen csak most kezdtük módosítani felaprózott gazdaságunk struktúráját s kiküszöbölni viszonylagos fejlődésbeli lemaradásunkat.

Következésképpen a legmagasabb fokú megmunkálás javára történő struktúramódosítás többrendbeli jelentőséggel bír, mind a természet adta és munkával teremtett feltételek célszerűbb kiaknázása és e termelésben a szakképzett munka fokozottabb bevonása, mind pedig gazdaságunknak a nemzetközi munkamegosztásba való eredményesebb bekapcsolása szempontjából.

A hazai nyersanyagokra alapozunk

Az ásványi kincseinkről: a kőolajról, a földgázról, a hévizekről, a különféle ásványokról, főként azokról, amelyek az építőanyag-iparban szolgálhatnak nyersanyagul, nemkülönben a potenciális energiaforrások: a víz és a szén jobb kiaknázását elősegítő tényleges lehetőségekről szerzett ismereteink arra köteleznek bennünket, hogy beleépítsük őket a soron következő terv alapjaiba. E kötelezettségeink azért is nagyok, mert hiányt szenvedünk energiából, főként villanyáramból, s e kérdés meg-

oldása nélkül a tartomány kiegyensúlyozottabb fejlődéséről szó sem lehet. A további fejlődéshez úgy törhetünk utat, ha a hazai nyersanyagok alapjára helyezzük az új társadalmi munkamegosztást, amely aztán a további szakosítás útján megteremti a további alapokat újabb termelési ágak meghonosításához.

Az élelmiszer-termelésben elért jelentősebb eredmények, a tudomány, a technika és a technológia roppant gyors iramú fejlődése, a táplálkozás szerkezetében a lakosság jövedelmének, életszínvonalának és egészségi állapotának javulása folytán végbemenő gyorsabb ütemű változások, a nemzetközi munkamegosztásba való szélesebb körű bekapcsolódás lehetősége és igénye mind azt követeli, hogy következetesen küzdjünk a tartomány hosszú távú fejlődésével kapcsolatos eszmei-politikai irányvételnek és e középtávú terv céljainak megvalósításáért, főként a struktúra módosításáért, az állattenyésztés, a főzelékfélék és az ipari növények termelése javára, és következetesen váltsuk valóra az élelmiszergazdaság 1980-ig szóló fejlesztéséről aláírt társadalmi megállapodást.

Nagyobb hústermelést úgy érhetünk el, ha olcsóbb lesz a takarmányelőállítás, és megváltozik az állttenyésztés technológiája. A tömeges és olcsóbb élelmiszertermelés tulajdonképpen nem más, mint a jövedelem növeléséért folyó harc annak révén, hogy gyorsabban növeljük a munkatermelékenységet a technikai, gazdasági és társadalmi szerveződés és az ipari termelési mód magasabb szintjén az egész élelmiszergazdaság vonalán.

Az élelem nem csupán eredménye, hanem egyszersmind feltétele is ennek a kölcsönös függőségnek, s összekötő kapcsává lesz a társult munka általános jövedelme érdekében.

Nagy belső tartalékaink közé tartozik a víz, a közlekedés az ipari és mezőgazdasági eredetű számos melléktermék, valamint, annak lehetősége, hogy az élelmiszertermelés egész vonalán alkalmazzuk a tudományos ismereteket. Még mindig nagy különbség van egyfelől aközött, amit a tudományos megoldások kínálnak, másfelől pedig aközött, hogy milyen mértékben élünk velük. A Duna—Tisza—Duna csatornahálózat megépülése, a mezőgazdasági termelés ipari módjának nélkülözhetetlenségéről alkotott tudat térhódítása, az élelmiszeripari fejlődése, a tudomány és a termelés közös programok alapján történő önigazgatási összekapcsolódása, a közvetlen termelők és a szakemberek tapasztalata — ez mindmind minőségi belső tartaléka a termelés és a jövedelem fokozásának.

Új ismereteink vannak az évente több mint 5 000 000 tonnára becsült mezőgazdasági hulladék és élelmiszeripari melléktermék, vegyipari, biokémiai és egyéb anyag feldolgozásának lehetőségeiről. E nyersanyagpotenciál kiaknázásával feltételeket teremtünk mind a jövedelem, mind a foglalkoztatás növelésére, s ezért megérdemli, hogy valamennyi szubjektív erő megmozduljon a jövedelemért vívott általános harc vonalán.

A termelés és a technológiai fejlődés folyamatainak fejlesztését, az áruválaszték bővítését és a termékek minőségének javítását, nemkülön-

ben a versenyképesség fokozását a továbbiakban még inkább saját fejlesztési szolgálataink munkájára kell alapoznunk, s szervezetten kell ösztönöznünk a feltalálói és újítói munkát, elismerve közben az élvonalbeli tudományos eredményeket.

A mezőgazdaság ipari termelési módja a gyorsabb ütemű önigazgatási munka- és eszköztársítást igényli, nemkülönben azt, hogy a mezőgazdaság a legszorosabb kapcsolatot építse ki az élelmiszeriparral, a kereskedelmi szervezetekkel, a mezőgépgyártással és a vegyiparral. Az ilyen élelmiszergazdaságról inkább csak elképzeléseink vannak, a megvalósításban pedig a kezdet kezdetén járunk. Vannak itt nehézségek, sőt ellenállások is, s ezek a társult munka egyes részei között mutatkozó ellentmondásokban gyökereznek, amelyek objektíve a jövedelemszerzés egyenlőtlen feltételeiből és lehetőségeiből fakadnak. Ezeket az ellentéteket csupán úgy tudjuk feloldani, ha önigazgatási megegyezéssel lefektetjük a fejlődés hosszú távra szóló közös alapjait, a jövedelem mint közös jövedelem növelésének alapjait, szabályozzuk az elosztás területét, és kimunkáljuk az arra szolgáló mércéket, hogy aztán lemérhessük minden egyes részvevőnek a jövedelemszerzéshez való hozzájárulását.

A VKSZ jelentős fordulatot tett a távlatkeresésben

Erélyesen harcolnunk kell mindazon jelenségek ellen, amelyeknek hordozói a dolgozók arra való elidegeníthetetlen jogának védelme címén, hogy rendelkezzék a jövedelemmel, a Kommunista Szövetséget vállalati részérdekekkel azonosítják, amelyek mindenkor csoporttulajdoni elemeket rejtenek magukban. A társadalmi tulajdontól és a jövedelem társadalmi jellegétől a bármiféle monopólium alapján történő személyijövedelem-elsajátítás idegen, függetlenül attól, hogy ez természet adta vagy piaci körülmények eredménye. Az adott jelenségek és eszmei problémák általánosabb vonatkozásúak s a társadalmi összmunka minden területéhez kötődnek. A szocialista erőknek, élükön a Kommunista Szövetséggel, képessé kell válniuk arra, hogy az ilyen jellegű jövedelemrészeket kizárólag a bővített újratermelésbe irányítják az egész társadalmi-gazdasági és politikai rendszerben.

A Kommunista Szövetség számára fontos, hogy agrárpolitikánkat valamennyi élelmiszertermelő támogassa, köztük a földművesek is. Ezek nemcsak a termelés növelésére állnak készen, hanem arra is, hogy a munka, az eszközök és a föld társítása révén bekapcsolódjanak az új szocialista önigazgatási termelési viszonyokba, s így kinyilvánítják a nagyobb jövedelem megteremtésével és önnön anyagi és szociális biztonságuk fokozásával összefüggő érdekeltségüket. Mindjobban kibontakozik a közös tervezés és termelésszervezés, az eszközigazgatás, a beruházásokról való határozás és a társadalmi jövedelmet alkotó közös jövedelem elosztásának gyakorlata.

A földművesek tulajdonában levő föld, eszközök és munkájuk társításának kérdése, továbbá a földművesszövetkezeteknek és egyéb társulási formáknak a társult munkáról szóló törvény és a tartományi földművestársulási törvény alapjain történő továbbfejlesztése a kommunisták eszmei-politikai tevékenységének egyik roppant jelentős területe lesz az elkövetkező időszakban, s alkotórésze az élelmiszergazdaság fejlődésében fennálló mai mozgásoknak. A földművesszövetkezetek és a társastermelési társultmunka-alapszervezetek termelési programok alapján való létrehozása, amely újabb lehetőségeket nyújt majd a termelékenység és a jövedelem növelésére, a földművesek és az elaggott falusi családok anyagi és szociális biztonságának fokozására, közvetlen feladat a magánszektorban folyó termelés további társadalmasításával kapcsolatban, s fontos tényező mind a mezőgazdaság, mind az egész élelmiszergazdaság struktúrájának módosításáért folyó további küzdelemben. Az eszköztársítást az adópolitikával is serkenteni kell.

A Vajdasági Kommunista Szövetség jelentős fordulatot tett a távlatkeresésben, amikor a szűkebb értelemben vett iparosítás felől az integrális iparosítás széles frontjára lépett, amely felöleli a társadalom legszélesebb termelőerőit, és mozgósítja az egész lakosságot. A mezőgazdasági termelés ilyen szellemű társadalmasítása lényeges feltétele a falu további szocialista átalakulásának, ennek folytán ugyanis lehetőségek nyílnak egyéb tevékenységek fejlődésére is, amelyek a munka és az eszközök felosztását, sőt a falu egész életét is a gyorsabb ütemű fejlődés útjára terelik.

A földpolitikával meg kell majd hiúsítanunk a termelésre gyakorolt nemkívánatos következményeket, amelyek amiatt állnak elő, hogy a parasztok földműveléssel nem foglalkozó személyekre ruházzák át a föld tulajdonjogát, s ily módon a földterületek felaprózódnak. Az utóbbi években csökkent a mezőgazdasági földterületek mennyisége, építőtelekké alakulnak át, következésképp számottevően csökken a termelési alapja. A fejlesztési terveket okvetlenül kapcsolatba kell hozni a területrendezéssel, amire eddig nem volt példa. Még sokat kell munkálkodnunk annak érdekében, hogy a földpolitikát összehangoljuk a fejlődési célokkal; ebben nagy kötelesség hárul a községek küldöttrendszerű képviselőtestületeire.

A földművelés még jótékonyabb hatást gyakorolhat a stabilizációra, ha termelési terveit az eddigieknél nagyobb mértékben a társadalmi szükségletekhez igazítaná, melyeket minden év elején kellene megállapítani. A társult munka és a társadalmi-politikai közösségek mai szervezettsége és kölcsönös kapcsolata a városok ellátásában, az anyagi és piaci tartalékok biztosításában, az exportfölöslegek és a kivitelre szánt termelés tervezésében, valamint az importnak e tervekhez való hozzáigazításában nem érte el a kellő szintet, nem hat ösztönző erővel a termelésre, hanem nemegyszer csapást mér rá, s ily módon nagy hullámzásokat és ciklikus megrázkódtatásokat okoz a termelésben.

A fejlődés gyorsabb ütemű változásokat követel a közlekedésben. Túl magas a fuvarozás díjának a termelési költségekben való részaránya, s azzal fenyeget, hogy csökkenti a munka- és a termelésnövelés értékét. Mind ez miatt, a jövőben sokkal inkább ki kell aknáznunk a gazdaságosabb közlekedési ágakat: a vízi utakat és a vasúthálózatot, s a közlekedési gazdaságot mint egységes rendszert az egész társult munkával együtt be kell építenünk a jövedelmi viszonyokba. A közlekedés a közelebbi és a távolabbi jövőben fokozott jelentőséget kap a nemzetközi közlekedési politika, illetve irányai és jelentősége szempontjából, s ezeket a körülményeket a tervben minél inkább hozzá kell idomítanunk saját körülményeinkhez.

A nagyobb munkatermelékenységre kell serkenteni a dolgozókat

A nemzetközi gazdasági viszonyokban alakuló, terjedő és fejlődő új minőségi tényezők felszínre hozták azt is, hogy e területen igen bonyolult a helyzet, s jócskán lemaradunk mind a káderbeli képesítés, mind pedig azon általános feltételek szempontjából, amelyek között a társult munka a társadalmi újratermelés e részében önnön új szerepét betölti. A kivitel növelése és állandósítása már ma, holnap pedig még inkább kulcskérdésévé válik tartományunk összesített fejlődésének. Számos termelési ágban merőben megváltozott körülmények között találjuk magunkat. A vajdasági gazdaság néhány fontos terméke, amelyekből egyelőre hiány érezhető a jugoszláv piacon, állandó többletként mutatkozik majd. Ez azt igényli, hogy merőben új szellemben, a termelésre, a kivitelre és a kivitel állandósítására támaszkodva közelítsük meg a nemzetközi gazdasági kapcsolatok és viszonyok egész területét. Nélkülözhetetlenül fontos, hogy mentesítsük magunkat mindazon termékek behozatalától, amelyeket saját erőnkkel elő tudunk állítani. E tevékenység nagy részét a társult munka és a külfölddel való gazdasági kapcsolatok érdekközössége közötti együttműködéssel kell lebonyolítanunk.

A dinamikus fejlődés a természet pusztításának, egyensúlya megbontásának veszélyét hordozza magában. Meg kell hát óvnunk az emberi környezetet a megrázkódtatásoktól és a pusztulástól, mert további fejlődésünk többrendbeli károkat szenvedhet. Erre az eddigiek során nem ügyeltünk kellőképpen.

A gazdasági struktúra módosításának központi problémája a nagyobb felhalmozást sürgető igénnyel együtt az eszköztársításhoz, valamint ahhoz kötődik, hogy az eszközöket azokra a pontokra összpontosítsuk, amelyeken erőteljesen támogatják majd e változásokat. Ha a döntéseket a véletlenre bízzuk, s nem keressük közösségünkben a tágabb érdekeket, a fennálló termelési struktúrák a pénzfelhalmozódás megoszlása szerint fognak újratermelődni, ez pedig nem mindenkor szolgálja a gyorsabb ütemű fejlődésnek és a társult munka egészének az érdekeit. A jóváhagyott önigazgatási megegyezések a társítást túlnyomórészt elvben sza-

bályozzák anélkül, hogy a megvalósulás világos céljait, alapjait és tartalmát meghatároznák, a bankrendszerben pedig még nem vitték véghez mindazokat a szervezeti és jogi változásokat, amelyeknek eredményeként bankrendszerünkben a hitelviszony új jövedelmi viszonnyá változik, s a társadalmi akkumuláció mozgathatóságának magasabb szintjére lép a társult munka javára és annak ellenőrzése alatt.

A továbbiakban még inkább fokoznunk kell harcunkat a gazdaság újratermelési képességének növeléséért. Ez megköveteli, hogy bírálóan viszonyuljunk ehhez a X. kongresszus óta valóra nem vált feladathoz s elhárítsuk azokat a fő okokat, amelyek miatt az eszközöknek a társult munka közvetlen rendelkezésére bocsátott része viszonylag csökkent. Minthogy a társadalmi újratermelés egészét a társultmunka-szervezeteken belüli s az anyagi alap és a társadalmi felépítmény közti kölcsönös függőség alkotja, e tevékenységet ki kell bontakoztatnunk mindenütt, ahol csak akár közvetlenül, akár közvetetten befolyást gyakorolnak a gazdaság újratermelési képességének alakulására.

Sok politikai nézetkülönbség és összecsapás robbant ki ott is, ahol a termelő munkásoknak kell elosztaniuk a jövedelmet. A viszonyok összességére — kezdve a termeléstől és a kultúrától egészen a tudományig, az oktatásig és az egészségügyig — az alapvető társadalmi-politikai és termelési viszonyok fejlődésének szemszögéből kell tekinteni. Ebben jelentős helye és feladata van a Kommunista Szövetségnek, szervezettségének, tevékenységi formái és módszerei állandó tökéletesítésének.

Ahhoz, hogy az anyagi és a társadalmi fejlődésnek meglegyen a maga mozgatóereje, állandóan nagyobb munkatermelékenységre kell serkenteni a dolgozókat. Amíg azonban a munkás csupán a tiszta jövedelem részének elosztása révén kap serkentést, nem várhatjuk el, hogy a munka szerinti elosztás megmutassa valamennyi szocialista önigazgatási értékét. Egyes területeken és ágakban csökkenteni kell a jövedelemszerzés általános feltételei között mutatkozó tetemes különbségeket, amelyek objektíve akadályozzák a jövedelem növekedését, s egyeseknek munkával való hozzájárulástól függetlenül is lehetővé teszik a kisajátítást, másoknak pedig e hozzájárulás ellenére is korlátozzák a jövedelem és a személyi jövedelem szintjét. Az egyik is, a másik is csökkenti a munkás érdekeltségét a munkatermelékenység fokozása iránt. Az ellentmondást azáltal kell megoldani, hogy gyorsabb ütemben képesítjük a társultmunka-alapszervezeteket, amelyek aztán saját kereteikben, a munkaszervezetben és az összetett szervezetben, valamint tágabb viszonylatban, az újratermelési láncolatok közötti kölcsönös kapcsolatok révén munkálják ki a jövedelemszerzési mércék és kritériumok új kvalitásait, s aztán alkalmazzák őket.

A társultmunka-szervezetekben igen lassan hidalják át a társult munka egyes részeinek érdekei között mutatkozó ellentmondásokat, s ez abban mutatkozik meg, hogy nem megfelelő a fejlesztési programokról szóló önigazgatási megegyezések minősége, nem hangolják össze őket, követ-

kezésképp hiányzik belőlük az egységes jugoszláv piac előtti tágabb kitárulkozás. Mind a gazdasági, mind a gazdaságon kívüli tevékenységekben működő alapszervezetek egy részében még mindig tapasztalható olyan felfogás és magatartás, amelyeknek hordozói az osztályszolidaritás és a szociális védelem címén olyankor is szentesíteni próbálják a dolgozók személyi jövedelemre való jogát, ha e mögött a jog mögött nem áll munkával való hozzájárulás. A veszteségek egy része éppen a meg nem keresett személyi jövedelem kifizetéséből származik.

A gazdasági stabilizációs célok eléréséért és a dinamikus gazdasági fejlődésért folyó harc a Kommunista Szövetség és a többi szervezett szocialista erő fő feladatai közé tartozott. Elég sok minden történt annak érdekében, hogy az akció súlypontját a következményekről az okokra helyezzük át. Különösen fontos az, hogy az utóbbi két évben kedvező változások mentek végbe a túlméretezett fogyasztás megfékezésének és a pénzügyi fegyelem szilárdításának vonalán, bár ezen a síkon még számos fogyatékosságnak vagyunk tanúi. Csak kevés számú társultmunka-alapszervezetben értékelik újra állandóan az állóeszközöket, többségükben az elszámolt amortizáció gyakorlatilag nem fedezi az elhasznált eszközök értékét. A következmények többszörösen is károsak, úgyhogy akciónkkal meg kell változtatnunk a társadalmi tulajdonhoz és az elosztáshoz való viszonyulást. Az elszámolási és a fizetési rendszer lényegében az egész társadalmi vagyon számbavételének egyik formája volt, ez felszínre hozta a korábbi fedezet nélküli veszteségeket is, amelyeket nagyobbára az általános tartalékforrásokból és szanálási hitelekből fedeztek, ez pedig általános szabályként nem fogadható el.

A jövedelem elidegenítésének megakadályozása

A társult munka önigazgatási integrációjának mély osztályjellege van, mert szűkíti a gazdasági alapot ahhoz, hogy bürokratikus-politikai és technokratikus módon beavatkozzanak a jövedelemszerzési és -elosztási viszonyokba a társultmunka-alapszervezetekben és ezek társulásaiban, főként pedig a felhalmozott többlet munka képzésében és a vele való rendelkezésben. A jövedelem elidegenítésére még van lehetőség, s teszik is ezt kamatok, térítések, szuperrabatok és mindennemű letétek útján. Mindez azonban nem más, mint a munkásosztály kezéből munka nélkül kiragadott jövedelemrész, s a munkásosztálynak nincs rá lehetősége, hogy befolyásolja sem e rész összegét, sem felhasználásának módját. Ezentúl is ébernek kell lennünk a jövedelem elidegenítésének minden formájával szemben, s módszeresen el kell hárítanunk gócait, mert ezekből a forrásokból alakulnak ki az ismeretlen eredetű társadalmi eszközök.

Mindebből következően az olyan társadalmi-gazdasági rendszer továbbfejlesztését és tökéletesítését szolgáló tevékenység, amely lehetőséget ad minden szinten a társult munkának a jövedelemszerzési és -elosztási feltételekre gyakorolt közvetlenebb befolyására, fontos és felelősségteljes

feladat. Fontos tennivaló továbbá az is, hogy a saját keretek közé való zárkózás valamennyi formája leküzdésének feltételeként és módjaként további ösztönzést adjunk a gazdaság önszerveződési folyamatának és a társult munka önigazgatási összekapcsolódásának.

A bővített újratermelés önigazgatási rendszerének építésében igen fontos alapjukban módosítani a társadalmi-gazdasági viszonyokat a bankokban, a biztosítóintézetekben, egyéb pénzintézetekben és kereskedelmi szervezetekben, éspedig a közös jövedelem elvei szerint.

E problémák megoldása érdekében a felépítmény területén tovább kell tökéletesíteni a szabad munkacsere révén történő jövedelemszerzésben fennálló kölcsönös függőségi viszonyok rendszerét. Egyelőre nincsenek elég objektív mércéink és kimunkált mechanizmusaink a közös és általános szükségletek céljait szolgáló eszközök elkülönítésére, nincs kellő közvetlen függőség egyfelől a társadalmi termék és jövedelem növelése, másfelől a közszolgálatoknak e fejlődésben betöltött szerepe és helye között. Következésképp a felépítmény területén még elég sok ésszerűtlenségre van példa a munka szervezésében és megosztásában, s e tevékenységek nem is járulnak hozzá kellő mértékben az anyagi termelés újratermelési képességének fokozásához. Azáltal, hogy a társultmunka-alapszervezetekben a munkahozzájárulás alapján való jövedelemelosztást érvényesítjük, a szabad munkacsere révén fokozottabb ellenőrzés alá vonjuk azon jövedelemrész felhasználásának színhelyét és módját, amely az általános és közös szükségletek céljaira van elkülönítve. A társultmunka-alapszervezete tehát a bázis dolgozóinak ilyen irányú befolyása eddig gyenge volt, s a pozitív irányú kiigazításokat rendszerint a társult munkán kívül álló szubjektív erők kezdeményezésére tették.

A gazdaság újratermelési képességének fokozása szempontjából különös jelentőségű, hogy kimunkáljuk az elosztási viszonyok önigazgatási rendezéséhez, nemkülönben a munka és a munkaeredmények szerinti személyijövedelem-elosztásához szükséges alapokat és mércéket. E kérdés rendezéséhez átfogóbban és szervezettebben láttunk hozzá, s bizonyos fogyatékosságokat és hiányosságokat észleltünk. A tevékenység súlyát inkább a személyi jövedelem elosztási mércéinek kimunkálására helyezték, s kevesebb figyelmet fordítottak a tiszta jövedelem felosztásának közös alapjaira és mércéire. A munkás éppen a tiszta jövedelem elosztására vonatkozó döntéssel oldja meg önnön ellentmondásos helyzetét: a termelő helyzetét, amelyből a folyamatos bővített újratermeléshez fűződő érdek fakad, és a fogyasztóét, aki minél nagyobb részt szeretne személyi jövedelemként.

Ezen a vonalon kell építenünk, az általános fejlesztési politikai összetevőjeként, a szociálpolitikát is, az életszínvonal emelésének politikájában pedig el kell határolnunk a szocialista szolidaritást mint tartós irányultságot az álszolidaritástól, amely az egyenlősdit hirdető demagógiában jut kifejezésre, és éppen a munkásosztálynak okoz hatalmas károkat. Azáltal, hogy a kölcsönösség és a szolidaritás elvének szellemében társa-

dalmasítjuk az életszínvonal tervszerű emelésének politikáját, szembehelyezkedünk a munkától és a munkaeredményektől közvetlenül nem függő elfogadhatatlan szociális különbségekkel.

A lakásépítés, amely nemcsak a dolgozók életszínvonala és szociális biztonsága, hanem az általános fejlődés szempontjából is számottevő tényező, lemaradásban van a fejletlen szocialista önigazgatási jövedelmi viszonyok, nemkülönben amiatt, hogy az önigazgatási érdekközösségek nem eléggé tevékenyek s a társultmunka-alapszervezetek dolgozói nem gyakorolnak kellő befolyást az általános lakásépítési politikára. A terv mögötti lemaradás okait az egész vonalon kell keresnünk, kezdve a városrendezési politikától, egészen az építővállalatokig, amelyek nem eléggé fejlettek és szervezettek, nem működnek együtt kellőképpen, nem integrálódnak, és nincsenek meg az adottságaik a lakásállomány gyarapítását és átformálását szolgáló vállalkozáshoz, amely nemcsak hogy feladatuk ebben az időszakban, hanem amelyre a jövedelem tetemes hányadát is fordítjuk. A tervfeladatok fokozott felelősséget igényelnek a lakásépítés valamennyi közreműködőjétől, de ez nyilvánvalóan hiányzik belőlük. Ahhoz, hogy a helyzeten javítani lehessen, teljes mértékben mozgósítani kell a szubjektív tényezőket, jobban össze kell hangolni munkájukat és felelősségüket, de többet is kell dolgozniuk, és jobban fel kell szerelkezniük termelőeszközökkel.

II.

AZ OKTATÁS, TUDOMÁNY ÉS A KULTÚRA FEJLESZTÉSE

A tartomány társadalmi-gazdasági fejlődésének jóváhagyott iránya és tartalma megköveteli, hogy az oktatási-nevelési, tudományos és kulturális tevékenység reformjának már megkezdett folyamatait sokoldalúan fejlesszük, elmélyítsük és tökéletesítsük, hogy szervesen és funkcionálisan összekapcsolódhassanak az anyagi termelésben működő társult munkával, főként a szakemberek és újabb szakirányú káderek képzésében. Az önigazgatásilag társult munka nem léphet túl termelésének eddigi korlátain, s nem küzdheti le a fennálló ellentmondásokat, ha a tudomány közvetlen termelőerőként nem jut kifejezésre benne. Másfelől az oktatási-nevelési, tudományos és kulturális tevékenységeket jövedelmi viszonyok alapján bele kell illeszteni az önigazgatásilag társult munka rendszerébe, mert csupán így mentesülhetnek a hagyományos költségvetési függőségtől, s csupán így alakulhatnak ki reális lehetőségek ahhoz, hogy nagyobb társadalmi szerephez jussanak és alkotóilag szabadabban fejlődjenek.

Az emberi munka különválasztott területeinek integrálásában nyilvánvaló sikereket értünk el, s ezeket nem szabad lebecsülnünk. Alapként szolgálnak ahhoz, hogy a reform révén tovább lépjünk az oktatási-ne-

velési, tudományos és kulturális tevékenységek belső viszonyainak lényegi változásai felé.

Az oktatás és a nevelés reformjának lényege nemcsak abban van, hogy újjászervezzük a rendszert, hanem abban is, hogy ezt a rendszert egységes egészként módosítjuk és építjük annak érdekében, hogy alapjában változzék meg az iskolarendszer struktúrája és társadalmi szerepe, módosuljon a munkásosztály és a többi társult munkabeli dolgozó műveltségi és szakképzettségi bázisa, valamennyi nemzet és nemzetiség tagjai és minden társadalmi réteg számára egyformán hozzáférhető legyen a nélkülözhetetlen képesítés, és az ifjakból és termelőkből szabad és tevékeny egyedek fejlődjenek.

A gyakorlat tanúságtétele szerint a tudományos munkában éppen azokban az ágakban értük el legnagyobb sikereinket, amelyek idejekorán és tartalmas hozzájárulásukkal kapcsolódtak be a gazdasági struktúra módosításáért, a munkatermelékenység fokozásáért és az új termelési lehetőségek feltárásáért folyó harcba. A továbbiakban is ilyen szellemben kell megközelítenünk a tudományos kutatómunkával kapcsolatos politikát. Csupán ilyen körülmények között munkálhatjuk ki a legjobb mércéket az alapvető és az alkalmazott kutatások közötti viszony megállapításához, ily módon rendezhetjük eredményesen és hosszú távon a jövedelmi viszonyok alapján a tudományos kutatótevékenység anyagi alapját, ily módon teremthetünk kapcsolatot a tudományágak között, és tehetjük eredményesebbé a kutatási terveket, ily módon állapíthatjuk meg az új tudományágak és intézmények megalapításának és fejlesztési ütemének igényét és nevelhetjük a tudományos utánpótlást stb. A társadalmi és a gazdasági fejlődés kiemelt feladatai azok, amelyek a hosszú távra szóló tudományos politika tényleges irányait és kritériumait megszabják, amelyek tág lehetőségeket adnak a tudomány fejlődésére és saját tudományos-kutatói potenciáljaink eredményeinek szélesebb körű alkalmazására.

Síkraszállva a szabad kulturális tevékenység és művészi alkotómunka társadalmi és anyagi feltételeinek fejlesztése mellett, a Vajdasági Kommunista Szövetség a dolgozónak és önigazgatási intézményeinek érdekeit tartotta szem előtt, de ugyanúgy valamennyi tartománybeli nemzet és nemzetiség kulturális fejlődésének egyenrangúságáért, a művelődési élet egyes területein észlelt viszonylagos lemaradás pótlásáért és valamennyi társadalmi kifejezési formájában a humánus tartalmak érvényesítéséért folyó harcot is szem előtt tartotta. E folyamatok azonban még nem vettek kellő lendületet, s egyelőre nem is sikerült szilárdan összekapcsolnunk őket az önigazgatási szocialista fejlődés egészével. A különféle fajta régi örökségek és ellenállások még gátolják a kulturális-művészeti munka sokoldalú kibontakozását, valamennyi társadalmi dolgozói réteg kulturális igényeinek és öntevékenységének kielégítését s a nemzeti és nemzetiségi kultúrák összefonódását.

Az oktatási, nevelési, tudományos és kulturális tevékenység tartalmának marxista megalapozottsága és alkotó szellemű bírálata — mint társadalmi funkciójuk lényeges feltétele és reális alapja — a társadalom és az adott tevékenységek önigazgatási átlényegülésének folyamatában valósítható meg. A társadalmi fejlődés nélkülözhetetlenné teszi, hogy sokoldalúan erősítsük és fejlesszük az oktatási-nevelési, tudományos és kulturális tevékenységek helyzetét és szerepét. Ez a kor követelménye, s az önigazgatási szocialista viszonyok fejlődésének nélkülözhetetlen feltétele. A Vajdasági Kommunista Szövetség csupán a fő társadalomfejlesztési feladatok, az emberi munka különválasztott területeinek jövedelmi és érdek szerinti integrációja, a dolgozók és valamennyi tevékenység társadalmi és anyagi helyzetének kiegyenlítése keretében, a társadalmi munkatermelékenység fokozásához és a társadalom önigazgatási társadalmi-politikai szervezettségéhez nyújtott hozzájárulás alapján viheti sikerre ezt a megoldást.

III.

KOMMUNISTÁK A KÜLDÖTTRENDSZER FEJLESZTÉSÉBEN

A dolgozó nem tölthet be döntő szerepet a jövedelemmel való rendelkezésben és a bővített újratermelésben a szervezett szocialista erők további erősödése, valamint azoknak a formáknak és utaknak kiépítése nélkül, amelyekkel a munkásosztály és a dolgozók megvalósítják az önigazgatási termelési viszonyokat, és döntenek az összes társadalmi teendőről.

A Kommunista Szövetség közvetlen kötelessége, hogy a szocialista önigazgatási demokrácia útjait olyképpen építse ki, hogy e demokrácia állandóan egybehangolódjon a társadalmi-gazdasági viszonyokkal és az önigazgatás, valamint az emberi szabadságok állandó fejlesztésének szükségességével.

Feladataink különösen kifejezettek a küldöttrendszer és általában a demokratikus önigazgatási viszonyok olyan értelmű fejlesztésében, hogy leküzdhessük az aránytalanságot a társadalmi-gazdasági viszonyok és a politikai rendszer fejlettsége között, valamint, hogy további lépést tegyünk a társadalom dezetatizálásának és demokratizálódásának folyamatában. Ebben nyilvánulnak meg a szubjektív tényezőknek és különösen a Kommunista Szövetségnek szerveződésével és tevékenységével kapcsolatos bonyolult feladatok. Ettől függ az egész politikai rendszer kiépítése és általában a társadalom szocializálódásának folyamata. A társadalom szocializálódása az ember és a polgár tevékenységeiben, munkájában, alkotásában és társadalmi-politikai szerveződésében valósul meg. Az 1974. évi alkotmány elfogadása óta eltelt rövid időszak az összes nehézségek ellenére megmutatta, hogy a küldöttségek és küldöttek mint munkates-

tületek erőteljes tevékenységet fejtettek ki, bebizonyosodott, a küldöttrendszernek mint a munkásosztály vezető szerepe érvényesítési formájának és mint az összes szervezett szocialista társadalmi erő legmegfelelőbb mozgósítási módszerének és önigazgatási szerveződési formájának ereje.

A küldöttségek és küldöttek lezajlott választásaira jellemző, hogy bírálóan felmértük a szocialista önigazgatás rendszerének és különösen a küldöttrendszernek a működését. Az önigazgatási öntudat, valamint a munkásosztály és a dolgozók, az összes nemzetek és nemzetiségek azon törekvése, amely a több hónapig tartó választási tevékenységekben, a jelölésekben és a választás során jutott kifejezésre, a legmegfelelőbb módon igazolta a szocialista önigazgatási demokrácia erejét és az önigazgatási döntéshozatalban megnyilvánuló nagyfokú felelősséget.

A továbbiakban az a kötelességünk, hogy átfogóan és tervszerűen feldolgozzuk a konkrét feladatokat mind a rendszer és a benne uralkodó viszonyok intézményes kiépítése, mind pedig a Kommunista Szövetség és az összes többi szubjektív szocialista erő mint a fő mozgatóerők e rendszeren belüli tevékenységi módszereinek és formáinak továbbfejlesztése tekintetében.

A két választási értekezlet közötti időszakban nem fordítottuk az eszmei tevékenységet és a politikai akciót eléggé arra, hogy a Kommunista Szövetség és az összes szervezett szubjektív erők érvényesüljenek a küldöttrendszeren belül, mégpedig oly módon, hogy ebben a rendszerben juttassák kifejezésre teljes alkotmányos felelősségüket és szerepüket. Ez eszmei-politikai akciónk egyik legnagyobb hiányossága. Tevékenységet fejtettünk ki a küldöttségek munkájának tökéletesítésére, szerveződésükre, együttműködésükre, munkamódszerük kiépítésére, a tájékoztatási rendszerhez való alkalmazkodásukra, a küldöttségek tevékenységének a társadalmi élet és társadalmi viszonyok más területeire való beépülésére. A küldöttségek azonban nem egyesültek eléggé és nem épültek be kellőképpen a szervezett politikai erőknek — ideértve a Kommunista Szövetséget is — politikai rendszerébe. Nyilvánvaló, hogy enélkül nem működhetnek megfelelően és nem fejlődhetnek tovább, mert a küldöttrendszerben nincs automatizmus. Az alkotmányelvekben megállapítottuk, hogy a Kommunista Szövetség a politikai tevékenység fő mozgatóereje és tényezője, és felel azért, hogy a társadalmi-politikai szervezetekben a dolgozók önigazgatási jogaik érvényesítése és védelmezése céljából szerveződjenek. A közvetlen problémáktól való minden elkülönülés és a dolgozók önigazgatási szerveződési formáiban való megoldásuktól való idegenkedés a Kommunista Szövetséget mellékvágányra futtatja, és megszünteti kapcsolatát a munkásosztállyal, valamint a tömegekkel.

A fentiek miatt, a Kommunista Szövetség további fejlesztésével és a politikai rendszerben betöltött szerepével kapcsolatos problémákat gyakorlatilag és alkotó módon kell megközelítenünk, arra kell törekednünk, hogy a KSZ tevékenységének tartalma és módszere mindig a dolgozók és a polgárok mozgósítására összpontosuljon. Ez természetesen csak akkor lesz lehetséges, ha a kommunisták a szocialista demokrácia fejlesztéséért vívott küzdelem igazi hadszínterére lépnek, és ha e demokrácia osztálylényegéért az összes dolgozókkal együtt harcolnak. Ez a legjobb módszere a verbalizmus, a demagógia és a kritizálás elleni küzdelemnek, mert ezek vezetik félre leginkább az embereket.

A küldöttrendszer bevezetésével nagy lépést tettünk a szocialista demokrácia önigazgatási és közvetlen jellegének elmélyítésére. A gyakorlat felmérésekor és az eszmei akció értékelésekor mindig szem előtt kell tartanunk, hogy az önigazgatási társult munka felelősséget vállal az egész társadalmi-gazdasági és politikai fejlődésért. Ez arra serkent bennünket tevékenységünk során, hogy radikálisabban elhárítsuk a képviselői rendszerről alkotott tudatot és a képviselői rendszer gyakorlatát, amely erőteljes inercióval jut kifejezésre. Az inerció nemcsak a normatív döntéshozatali eljárásban nyilvánul meg, hanem abban a törekvésben is, hogy a politikai döntéshozatal beilleszkedjen a képviselőházi eljárások sémáiba, továbbá abba, hogy a küldöttrendszer mechanizmusát szervezési és normatív jellegű formaságokkal és hozzáállással terheljük, valamint az önállósulási törekvésben és a végrehajtó funkciók állandó erősödésében stb. S éppen e tekintetben hiányzik a társadalmi-politikai szervezetek szélesebb körű kezdeményezése és cselekvési készsége, hogy az egész küldöttrendszer a megállapodások gyakorlatával, az együttműködés különféle formáival, különösen pedig az önigazgatási alapközösségek küldöttségei felelősségének fokozásával gazdagodjon. Az önigazgatási érdekek sokaságát mint objektív valóságot egybe kell hangolnunk a demokratikus élet fejlődésével, az önigazgatási megegyezésekkel és megállapodásokkal. Ez a demokratikus rendszerünk fejlesztésének fő kérdése, azé a rendszeré, amely az emberből mint a politika tényezőjéből, szabadságából és felelősségéből az emberek alkotóként való érvényesüléséből és öntudatának fokozódásából indul ki, ez egyszersmind a szocialista forradalom igazi értelme, alapja pedig az emberi szabadság. Ebben jut kifejezésre a Kommunista Szövetség alkotó viszonyulása, úgyhogy a párt a rendszer részeként és a munkásosztály tetteként nyer igazolást.

A szervezett szocialista erők szerepének és felelősségének fokozásában előtérbe kerül azon kötelezettségünk, hogy tovább tökéletesítsük a Szocialista Szövetséget, erősítsük frontbeli jellegét és funkcióját. Képességünktől és felelősségünktől függ, hogy milyen ütemben és milyen mértékben erősödik a Szocialista Szövetség mint a dolgozók és polgárok, szervezeteik és önigazgatási testületeik politikai integrálódásának tényezője. E

tekintetben a legnagyobb felelősség a KSZ-szervezetekre és a KSZ-tagokra hárul. E kötelezettségünknek csak akkor tehetünk eleget, ha az egész Kommunista Szövetségben gyakorlatilag is biztosítjuk a Szocialista Szövetség ilyen fejlesztési koncepciójának érvényesülését, ami megköveteli, hogy határozottan szakítsunk a szektásság minden formájával, a bezárkózottsággal és a párt szerepéről alkotott dogmatikus nézetekkel. A Kommunista Szövetség éppen a Szocialista Szövetségben juthat kifejezésre, éspedig a szocialista erőkkel való széles körű kapcsolatteremtés útján, és ily módon mozgósíthatja a széles néptömegeket.

A Szocialista Szövetség most nem egyszerű átszervezés előtt áll. Frontbeli további szerveződésének és tevékenységének véghezvitele az összes önigazgatási tényező feladata. A Szocialista Szövetségnek azokkal a mindennapi problémákkal kell foglalkoznia, amelyek az önigazgatási közösségek, a dolgozók, a küldöttségek és a képviseleti testületek előtt állnak, hogy a gyakorlatban felmerülő kérdések megoldásával váljon a politikai élet pótolhatatlan demokratikus formájává, és hogy a politikai életben szavatolja az állandó demokratikus kommunikációt és a rendszer egységét.

Szocialista Szövetség és a politikai rendszer

Mindez megköveteli, hogy a Szocialista Szövetségben különös figyelmet szenteljünk a küldöttségek és küldöttek képzésének, hogy megfelelő módszerekkel dönthessenek az összes rájuk háruló kérdésről. A küldöttnek tudatosan és felelősségteljesen kell döntenie, minden küldöttnek és küldöttségi tagnak tudnia kell, hogy felelőssége pótolhatatlan. A küldöttrendszer társadalmi-politikai szervezettséget, együttműködést és a gyakorlati politikai kérdések megoldására irányuló állandó tevékenységet követel. Ehhez különösen a szakosztályok fognak hozzájárulni, amelyeknek az állandó megbeszélések és párbeszédek formáivá kell válniuk. Csak akkor nyernek igazolást, ha rendszeres kapcsolatot teremtenek a társadalmi-politikai közösségek képviseleti testületeivel, és ha munkájukban szervezetten és felkészülten részt vesznek az összes önigazgatási és társadalmi-politikai testületek is.

A politikai rendszer továbbfejlesztése megköveteli a társadalmi tanácsok gyakorlatának fejlesztését is. E tanácsok egyre inkább demokratikus alkotó testületekként jutnak kifejezésre. Konkrét intézkedéseket kell tennünk, hogy a képviseleti testületek, közigazgatási szervek, kamarák stb. keretében létrejöjjenek a társadalmi tanácsok. E testületek megalakítása és működése a társadalmi-politikai szervezetek közvetlen érdeke, mert a demokratikus kommunikáció, valamint a különféle érdekek kifejezésének és szintézisének fontos tényezőivé kell válniuk.

A társult munka dolgozói jogainak és felelősségének fokozásával erősödik a szakszervezetnek mint a dolgozók osztályszervezetének politikai

felelőssége és szerepe is. E szerep mind a társult munkán belül, mind pedig a küldöttrendszerű szerveződés összes területén, a jövedelmi viszonyokban és a dolgozó jogainak érvényesítésében is bővül.

A Szocialista Ifjúsági Szövetség és a Harcos Szövetség, valamint a társadalmi szervezetek, egyesületek és a polgárok más egyesületei feladataikat a szocialista önigazgatás politikai rendszerének fejlesztésével teljesítik, mégpedig a tagság, a szervezetek és testületek közvetlen bevonásával, valamint a DNSZSZ-nek mint a szervezett szocialista erők egységes frontjának fejlesztésével.

Az általános honvédelemnek és társadalmi önvédelemnek minden tevékenységünkbe való beépítése a társadalmi élet demokratizálódásának kifejezője. A honvédelem és önvédelem további fokozása és társadalmasítása csakis az emberekkel való konkrét munkával érhető el, azon jog érvényesítésével, hogy a munkásosztály rendelkezik a jövedelemmel és a többletmunkával, továbbá az új termelési viszonyok fejlesztésével, a függetlenség és forradalmi vívmányok védelmezésére, a társadalmi vagyonnak és az önigazgatásnak mint a dolgozó és a polgár elidegeníthetetlen jogának megóvására vonatkozó tudat és felelősség kifejlesztésével.

A tömegtájékoztatás további társadalmasítása

A szocialista önigazgatás annyira erős, amennyire képes védekezni a rendszer bármilyen megbolygatásával szemben. Ez megköveteli, hogy nagyobb társadalmi felelősséggel viszonyuljunk a társadalmi tulajdon és az önigazgatás védelmi intézményeinek fejlesztéséhez. Szilárdabb kapcsolatot kell teremteni, gondoskodni kell a kölcsönös tájékoztatásról, és nyíltabbá kell tenni az egyes intézményeket, mint például a munkásellenőrzést, az alkotmánybíróságot, a társultmunka-ügyi bíróságokat és az önigazgatásügyi ügyészségeket. Együttműködésük és a társadalmi-politikai szervezetekkel, illetve a Szocialista Szövetséggel és a szakszervezetekkel való kapcsolatuk megteremtése útján, fokozni tudjuk e szervek és intézmények társadalmi szerepét és felelősségét.

A szocialista önigazgatású társadalom fejlesztésével tovább kell társadalmasítani a tömegtájékoztatás és kommunikáció rendszerét. Ez megköveteli az információk megteremtésének, a tájékoztatással kapcsolatos közmegbizatásnak, valamint a tömegtájékoztatás és kommunikáció rendszerének és közlönyeinek társadalmasítását is. A tájékoztatási eszközök ily módon a szocialista önigazgatású társadalom kiépítésében a társult munkások és dolgozók eszközeivé válnak. Hogy ezt elérjük, pontosan meg kell határozni az egyes tájékoztatási eszközök alapítóinak, a társadalmi tanácsoknak (szerkesztő és műsorügyi tanácsoknak) társadalmi helyzetét, a szabad munkacsere és az önigazgatási érdekeknek megfelelő szerveződés kérdéseit, a társadalmi-politikai szervezeteknek a tömegtájékoztatási rendszerrel kapcsolatos feladatait és sajtójuk helyzetét.

A Kommunista Szövetség és a Szocialista Szövetség nagymértékben

felel a tömegtájékoztatási rendszer szocialista tartalmáért, fejlődéséért és működéséért.

Továbbra is serkenteni kell az építő jellegű bírálatot és véleménycserét a tájékoztatási eszközökben, fokozni kell a tájékoztatási eszközök elkötelezettségéért való társadalmi felelősséget, fejleszteni kell a munka nyilvánosságát és az összes tájékoztatási forrás hozzáférhetőségét. Egészében véve, de különösen a tájékoztatási eszközökben hiányzik az igaz és elkötelezett propaganda. A DNSZSZ-ben fejleszteni kell a sajtó, a rádió és a televízió szervezett társadalom bírálatát, mégpedig azért, hogy a társadalmi események középpontjai, valamint az önigazgatási viszonyok fejlesztése felé forduljanak. Ez megköveteli, hogy nagyobb társadalmi felelősséget tanúsítsunk fejlődésünk iránt, s arra törekedjünk, hogy még inkább a társadalmi tudat leghaladóbb erőinek kifejezőeszközeivé váljanak. Az összes tájékoztatási eszközben, szerkesztőségben és társadalmi tanácsban ezzel kapcsolatban mindenekelőtt a kommunistákra, hárul nagy felelősség.

A nemzeti egyenjogúsági politika beépült a szocialista önigazgatás egész társadalmi-gazdasági és politikai rendszerébe. A munkásosztály gazdasági és politikai rendszerének bármilyen fejlesztése, tökéletesítése és továbbépítése nélkülözhetetlenül megköveteli a nemzeti egyenjogúság fejlesztését is. Ez kifejezésre jut az oktatásban, a művelődésben, és a művészetben, a tájékoztatási-publicisztikai tevékenységben, a szociálpolitikában, az írás- és nyelvhasználatban, az összes nemzet és nemzetiségnek a küldöttrendszerben való egyenjogú képviseletében, de egyúttal új tartalmat kölcsönöz az általános honvédelem és társadalmi önvédelem fejlesztésének is.

Az egész társadalmi-politikai rendszerben a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúsága és egysége eszmei-politikai tevékenységünk tartós alapköve. A nemzeti egyenjogúsági politika érvényesítésére irányuló harc a Kommunista Szövetség számára mindig az egész társadalmi és politikai fejlődésért, a szocialista demokráciáért és az önigazgatásért vívott küzdelem alkotórésze volt. Ilyen alapon, belső erőiket felszabadítva és fejlesztve minden nemzet és nemzetiség tagjai egyúttal hozzájárulnak a szocialista önigazgatás fejlesztéséhez is. Számunkra ez azért is tartós feladat, mert tartományunk olyan egységes soknemzetiségű társadalmi-politikai közösségként jött létre, amelyben a forradalmi folyamatok sajátos módon jutnak kifejezésre és fejlődnek. Ezekben a folyamatokban a nemzetiségi kérdést nem különválasztva rendezzük, mint egy vagy több nemzetiség különálló vagy közös társadalmi-politikai problémáját, hanem az egészen belül, mégpedig forradalmunk, a testvériség és egység, valamint a jugoszláv közösség összes nemzeteinek és nemzetiségeinek nemzeti egyenjogúsága alapján.

Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány alkotmányos helyzetének, jogainak és felelősségének érvényesítése, illetve megvalósítása, a társadalom további demokratizálódásáért, valamint a szocialista önigazgatás

politikai rendszerének kiépítéséért és fejlesztéséért folytatott harc alkotórésze. Vajdaság SZAT-ban nagyarányú társadalmi, politikai, törvényalkotási és szervezési tevékenységet fejtettünk ki annak érdekében, hogy a tartomány társadalmi-politikai közösségként épüljön ki. Vajdaság SZAT új alkotmányos helyzete hozzájárult, hogy a nemzetközi kapcsolatok, valamint a gazdasági és kulturális együttműködés és munkamegosztás terén a tartomány is elősegítse hazánk el nem kötelezett külpolitikájának érvényesítését és függetlenségünk fokozódását.

A köztársaság önigazgatási egysége továbbfejlesztésének, valamint a föderáció alkotóelemeként érvényesülő tartomány önkormányzata fejlesztésének szükségességéből kiindulva rendkívül jelentős feladatok hárulnak ránk a Szerb SZK-val való alkotmányos és politikai viszonyok kiépítésében, a jogi természetű nyílt kérdések és különösen a társadalmi-gazdasági viszonyok és önigazgatási társult munka terén felmerülő problémék megoldásában.

Önigazgatási viszonyaink nemcsak azáltal fognak sikeresen fejlődni, hogy a bővített újratermelést áthelyeztük a tmasz-okba, hanem azáltal is, hogy az újratermelés beépül az egész politikai rendszerbe. Ilyen értelemben a szocialista önigazgatás fejlesztése megköveteli, hogy a község olyan társadalmi-politikai és önigazgatási alapközösségként nyerjen igazolást, amelyben kifejezésre jutnak az ember és a polgár számottevő jogai és kötelezettségei. A községben ellenőrizzük legteljesebben az önigazgatási szerveződésnek, a dolgozók társulásának, az integrálódásnak és érdekeknek, a szolidaritásnak és a közösségi szellemnek fő elveit.

A község szubjektív szocialista erőinek szerveződése és eszmei-politikai tevékenysége most sok-sok rendkívül bonyolult feladat előtt áll. Ezért mindenképpen értékelnünk kell a jelenlegi kommunákat, mégpedig a politikai rendszer fejlesztésével kapcsolatos összes feladat szempontjából. Ez megköveteli, hogy a tudomány is nagyobb mértékben hozzájáruljon a gyakorlat tanulmányozásához és a kommunális rendszer továbbfejlesztéséhez. Az elért eredményekből kiindulva a községben számos kérdés merül fel, mint például: a kommuna fejlesztésének optimális keretei, az önigazgatási tervezés fejlesztésének gyakorlata és a vele kapcsolatos törekvések, a községi határok megnyitásának folyamata, a községek közötti együttműködés, a normatív tevékenység aránya stb.

A kommunális rendszer fejlesztésének alkotórésze a helyi közösségnek mint területi önigazgatási alapközösségnek továbbfejlesztése is. Az alkotmány rendelkezései a helyi közösség fejlesztésének és helyzetének tekintetében megkövetelik, hogy több gondot fordítsunk a benne keletkező problémákra. Körülményeink között ez azért is fontos, mert a helyi közösségek általában fejlettek, urbanizáltak és a helyi önkormányzat nagy hagyományával rendelkező összetett szociális környezetek. Nagyobb figyelmet kell szentelnünk a helyi közösségek tervezett fejlesztésének, mind az egész hosszú távú fejlődés, mind pedig a zavartalan fejlődésünkhöz és az önigazgatáshoz szükséges feltételek szavatolása szempontjából.

IV.

TITO ELVTÁRS ÁLLÁSPONTJAINAK SZELLEMÉBEN

Elvtársnők és elvtársak!

A JKSZ X. kongresszusán Tito elvtárs beszámolójában hangsúlyozta: „A Kommunista Szövetség vezető szerepének fokozását forradalmunk minden szakaszában állandó feladatként tűztük ki. Hogy ez sikerrel teljesüljön, nem elegendő, ha csak beszélünk róla, hanem egyúttal fel kell fognunk, hogy a Jugoszláv Kommunista Szövetség ezt a szerepet csupán akkor töltheti be, ha mindig újból elnyeri a munkásosztály és általában a dolgozó nép bizalmát. Ezt a bizalmat pedig csak akkor nyerheti el, ha a fejlődés minden szakaszában képes lesz arra, hogy megmutassa a dolgozóknak a szocialista termelési viszonyokban kifejezésre jutó egyre jobb és szabadabb életért vívott harc útjait és eszközeit, és ha küzdelmének és akcióinak módszereit és formáit egybe tudja hangolni az objektív adottságokkal." A továbbiakban... „a Kommunista Szövetség szerepét csupán a forradalom fejlesztéséért, a szocialista önigazgatás elmélyítéséért, illetve a munkásosztály hatásának erősítéséért és a társadalom uralkodó gazdasági és politikai erejeként megnyilvánuló pozíciójáért folytatott harcban érvényesítette."

Tito elvtárs álláspontjainak és a JKSZ X. kongresszusa határozatainak szellemében a Vajdasági Kommunista Szövetség a társadalmi-gazdasági előrehaladásra, a szocialista önigazgatás és a forradalmi egység fejlesztésére irányuló széles körű eszmei-politikai tevékenység során állandó gondot fordított a párt osztályjellegének elmélyítésére, a munkástöbbség megteremtésére, valamint arra, hogy a munkásosztály fokozottabb hatást gyakoroljon a Kommunista Szövetség politikájára.

A JKSZ X. kongresszusa óta napjainkig 2000 új KSZ-alapszervezet létesült, úgyhogy a VKSZ-nek ma 4300 alapszervezete van. A Vajdasági Kommunista Szövetségbe több mint 60 000 új tagot vettünk fel. A VKSZ új tagjainak 70 százaléka 27 évesnél fiatalabb, s közülük 41 százalék ifjúmunkás. Ez azt bizonyítja, hogy sikeresen teljesül a tagfelvételi politika egyik csúcsfontosságú feladata, s állandóan növekszik az ifjú nemzedéknek a Kommunista Szövetség politikájába és a szocialista önigazgatás fejlesztésébe vetett bizalma, ez pedig igazolja a JKSZ élő forradalmi erejét, amely állandóan megújul és fokozódik.

Szervezett eszmei-politikai akcióval jelentős haladást értünk el a KSZ nemzetiségi megoszlási arányának javításában, különösen a nemzetiségek soraiból való tagfelvételben, úgyhogy a nemzetiségi megoszlási arány megközelíti a lakosságét.

Pártunk forradalmi irányvonala mindig attól függött, hogy milyen magatartást tanúsított a munkásosztály iránt, és attól, hogy mennyire gondoskodott a munkásosztály társadalmi helyzetéről és érdekeinek érvényesítéséről. Mozgalmunk és előrehaladásunk sikere attól függött, és

attól függ ma is, hogy a munkásosztály milyen osztályszövetséget teremtett a dolgozó parasztsággal és az összes többi dolgozóval, a tudományos művelődési, oktató-nevelő és egészségügyi dolgozókkal, akik hozzájárulnak szocialista önigazgatású társadalmunk fejlődéséhez és a munkásosztály érdekeiért vívott harc sikeréhez.

Az önigazgatásért vívott küzdelemben szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a munkások akkor léptek be tömegesebben a Kommunista Szövetségbe, amikor a párt megalkuvás nélküli tevékenységet fejtett ki a társadalmi fejlesztés programjának megvalósítása érdekében, és fordítva, a munkások akkor hagyták el, amikor a párton belül habozás, opportunizmus jutott kifejezésre, és felhígult forradalmi irányvonalunk osztálytartalma.

A tagfelvételi politikára más mozzanatok is hatással vannak, különösen a Kommunista Szövetségben uralkodó viszonyok: amennyire demokratikusak, annyira jut kifejezésre az elvtársi bizalom és az egyenjogúság szelleme, valamint az, hogy a kommunista a következményektől való félelem nélkül, bátran elmondhatja véleményét a hiányosságokról, hibákról, káros jelenségekről és fő tényezőikről.

Az elmondottakból következően a szervezetek kötelesek álhatatosabban és szervezettebben tevékenykedni, hogy azok a munkások, parasztok, nők és fiatalok, akik kitűnnek az önigazgatási gyakorlatban és a politikai életben, tömegesebben belépjenek a KSZ soraiba. A nemzetiségek soraiban levő munkások pártba való felvételével kapcsolatban különösen ügyelni kell arra, hogy megoszlási arányuk jobban megfeleljen a termelésben való részvételüknek és a szocialista önigazgatás fejlesztéséhez való hozzájárulásuknak.

A munkástöbbség megteremtése nem formális kérdés

A munkástöbbség megteremtése számunkra nem formális kérdés, mint ahogyan néhol hangsúlyozzák. A munkásosztály nem lehet a társadalom uralkodó ereje csupán azáltal, hogy bizonyos fórumban többségben van, jóllehet ez is fontos. Mi a munkástöbbségért harcolunk, de azért is, hogy a munkásosztály nagyobb hatást gyakoroljon a KSZ egész politikájára és gyakorlatára, mert ez a leghatékonyabb akadály az összes bürokratikus elferdüléssel szemben.

A Kommunista Szövetség alapszervezeteiben, a választmányokban és a községi szervezetekben lebonyolított nemrégi választások során a kommunisták sokoldalúan és bírálóan felmérték eddigi munkájukat, és megszabták feladataikat.

A választási tevékenységre nagy hatással voltak a kongresszusi előkészületek, amelyek serkentették a dolgozók és polgárok széles körű mozgósítását a mindennapi élet és munka számos kérdésének megoldására. A kommunistáknak a saját tevékenységükre vonatkozó bíráló és

önbíráló vitái hozzájárultak azon felismerés megerősítéséhez, hogy a KSZ-szervezet tevékenységének értékeléséhez a dolgozók társadalmi helyzetében bekövetkező kedvező változások szolgálnak alapul.

A községi választmányoknak a politikai helyzetre, az eszmei-politikai mozgásokra és áramlatokra vonatkozó értékeléseiben különösen azokat a szervezeteket és KSZ-tagokat érte bírálat, amelyek, illetve akik nem kapcsolódnak be eszmei-politikai életünk összes folyamataiba és a társadalmi újratermelésben bekövetkező változásokba.

Számos rendkívül nagy feladat áll előttünk. Ezen az értekezleten, az SZKSZ kongresszusán és a JKSZ kongresszusán határozzuk meg őket konkrétan. Itt vannak továbbá az alkotmányból, a társult munkáról szóló törvényből, a szocialista önigazgatás politikai rendszerének fejlesztéséből, valamint a KSZ belső viszonyainak kiépítéséből és fejlesztéséből eredő feladatok is. Mindez voltaképpen a JKSZ általános irányvonalának konkretizálását és a világos eszmei-politikai álláspontok kialakítását jelenti. Hogy egész társadalmi rendszerünk jól működjön, és hogy a Kommunista Szövetség sikeresen érvényesítse vezető szerepét, a pártot szervezés és munkamódszer tekintetében olyképpen kell felkészítenünk, hogy sikeresen befolyásolja a dolgozók tudatát, hogy szervezze őket és vezesse a politikánk érvényesítésére irányuló harcban.

Az ilyen magatartást állandóan fejleszteni kell, s ez megköveteli az olyan jó tulajdonságok ápolását is, amelyek mindig jellemezték a kommunistákat, mint amilyen az áldozatkészség, önzetlenség, mindannak szorgalmazása, ami haladó és humánus, szocialista társadalmunk fejlődését szolgálja.

Feladataink teljesítése során, hogy alkotó és mozgósító tevékenységet fejthessenek ki, minden KSZ-tagnak a tmasz-ból, a munkaközösségből és helyi közösségből, valamint a községből, mint az önigazgatás alapsejtjeiből kell kiindulnia. Ezért a KSZ-alapszervezetek tökéletesítése és megfelelő tevékenységük biztosítása állandó kötelesség és tartós feladat. Határozottan le kell küzdeni azt a felfogást, hogy a KSZ-tagok tevékenysége csupán a KSZ-alapszervezet munkájában merül ki, el kell hárítani ezt a bezárkózottságot, és a legszélesebb körben be kell kapcsolódni a szocialista önigazgatási viszonyok fejlesztéséért folytatott harcba. Az alapszervezetek csakis így fejlődhetnek a politika fő tényezőjeként és az eszmei-politikai akció mozgatóerejeként, így lehetnek az eszmei és cselekvési kezdeményezésnek, a saját és általános gyakorlat bíráló és önbíráló elemzésének forrásai, hogy — a községben és szélesebb területen a Kommunista Szövetség törekvéseivel és megszabott feladataival összhangban — önállóan fejleszthessék és érvényesíthessék vezető eszmei-politikai szerepüket, az akciókban egyesüljenek a többi alapszervezettel, és állandóan tökéletesíthették munkájukat.

Mindez megköveteli, hogy minden KSZ-tag közvetlen tevékenységet fejtsen ki ott, ahol az önigazgatási megegyezések és a határozatok megszületnek. Önmagunknak is képeznünk kell magunkat, hogy hozzájárul-

hassunk a fejlődés során keletkező ellentmondások elhárításához, kialakítsuk azt a tudatot, hogy ezek az ellentmondások csakis szervezett tevékenységgel, az osztályöntudat fokozásával és az osztály szerepéről alkotott tudat érvényesítésével küzdhetők le. Ily módon csökkentjük a konfliktusos helyzeteket, és szűkítjük az oppozíciós erők tevékenységi területét.

Ha a kommunisták a többi dolgozókkal-önigazgatókkal együtt jelen lesznek a DNSZSZ szakosztályaiban, a szakszervezetekben, a társadalmi és munkástanácsokban, az érdekközösségekben és helyi közösségekben megnyilvánuló társadalmi-politikai életben, és részt vesznek a kezdeményezésekben, a határozatok meghozatalában és életre keltésében, akkor a Kommunista Szövetség a nyilvánosság előtt felelősséget vállalhat a határozatok meghozatali folyamatának és az elfogadott határozatok tartalmának demokratikus jellegéért. Mindez megköveteli a KSZ összehangoltabb akcióját, a fejlettebb szerveződési és együttműködési formákat, a szilárdabb és közvetlen kapcsolatot a kommunisták és a vezetőségek között.

Szilárd és állandó kapcsolat a tömegekkel

Az olyan szerveződési formák kiépítése és tevékenységi módszerek fejlesztése, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a kommunisták szilárd és állandó kapcsolatot tartsanak fenn az osztállyal, a dolgozókkal, és a tömegekkel, a tmasz-ok, az iskolák, az egyetemek, a helyi közösség és önigazgatási közösségek, valamint a cselekvési együttműködési formák KSZ-alapszervezeteinek fontos feladata.

A statútummódosításokban kifejezésre jut, milyen nagy fontosságot tulajdonítunk a községi KSZ-szervezetnek a községi választmányoknak és politikai-végrehajtó szerveiknek. Ez a kérdés különösen időszerű bizonyos számú városi környezet szempontjából. Mindenképpen fejleszteni kell a munkamódszert, szavatolni kell a közvetlen együttműködést, és kerülni kell a községi választmány és a KSZ-alapszervezet közötti közvetítés intézményes formáit, élénkebbé kell tenni a választmányok munkáját, és gondoskodni kell arról, hogy a községi bizottságok legyenek az akciók szervezői, és figyelemmel kísérjék a közösen kialakított álláspontok és meghatározott feladatok érvényesítését, illetve végrehajtását.

A községi KSZ-szervezet cselekvési és eszmei egységének fokozása tartós feladat, és fontos előfeltétele annak, hogy a községi KSZ-szervezet alkalmas legyen környezetében és a tartományban a társadalmi-gazdasági és politikai fejlődés nagy problémáinak megoldására. A Kommunista Szövetség harcának konkrét útjait és módszereit a tartomány egyes részeiben jellemző különféleség, a VKSZ összes alapszervezetének cselekvési önállósága, a JKSZ harcának egységes stratégiáját tekintve, voltaképpen a társadalomban kifejtett tevékenységi formák és tartalmak gazdagságát fejezi ki. A VKSZ belső egysége fontos előfeltétele az egy-

séges és gyümölcsöző tevékenységének, valamint az SZKSZ és a JKSZ egységéhez való hozzájárulásának.

A Kommunista Szövetség szerepének érvényesítése és feladatainak teljesítése szükségessé teszi a Kommunista Szövetségben uralkodó demokratikus viszonyok továbbfejlesztését. Enélkül társadalmunkban sem fejlődhetnek a demokratikus viszonyok. A demokratikus centralizmusnak mint a véleményharc demokratikus szintéziséhez és az egységes álláspontok kialakításához szükséges fontos elvnek és belső pártigénynek következetes alkalmazása a kommunisták cselekvési egységének és az akció hatékonyságának előfeltétele. Ezért meg kell teremtenünk a feltételeket, hogy minden KSZ-tag kinyilvánítsa véleményét, mert ily módon fokozódik egységünk. Régi igazság pedig, hogy az egység nem annyira a belső fegyelemmel, mint inkább a dolgozó jobb jövőjére vonatkozó egységes nézetekkel és közös akcióval jön létre. Ebben nyilvánulnak meg a demokratikus centralizmus új tartalmai és azok a demokratikus viszonyok, amelyeket a Kommunista Szövetségben kell fejlesztenünk.

Az elmondottakhoz hozzá kell járulnia a bírálatnak és önbírálatnak is, amely a munkásosztály társadalmi lényéből és a szocialista önigazgatási viszonyokból fakad, s ezeknek alkotórésze. E funkciót mindinkább betöltve, a marxista kritikának még inkább hozzá kell járulnia a munkásosztály érdekeinek érvényesítéséhez, kifejezésre kell juttatnia a kedvező értékeket és eredményeket, lehetővé kell tennie a kommunisták hatékony tevékenységét, hogy sikeresen szembeszállhassanak a nemkommunista viszonyulási és magatartási formákkal és jelenségekkel, a fegyelmezetlenséggel, a dologkerüléssel, a passzivitással, opportunizmussal, kispolgári mentalitással és ezeknek tényezőivel.

A Kommunista Szövetségnek a marxista oktatással és eszmei-politikai képzéssel kapcsolatos akcióját még inkább bővíteni, tartalmilag elmélyíteni és tökéletesíteni kell, mégpedig a minden környezetben jelentkező gyakorlati vezető és irányító szerepének fontos elemeként. Ezért gyakorlatunkkal és bíráló felismeréseinkkel bátrabban és szabadabban kell foglalkoznunk az önigazgatási szocialista társadalmi-gazdasági és politikai fejlődés lényegi kérdéseivel, az eddiginél sokkal nagyobb mértékben kell mozgósítanunk a tartomány összes kádereit a gyakorlat elméleti alátámasztására, minden környezetben fokoznunk kell az osztály-, forradalmi és önigazgatási tudatot, hogy minél jobban felkészüljünk egész mozgalmunk új alkotótevékenységére. A társadalmi-gazdasági fejlődés és a társadalmi-politikai élet új minőségének megfelelően gondoskodni kell az új minőségű marxista oktatásól és eszmei-politikai kérdésről is.

Fokozni kell az eszmei képzettséget

A KSZ-szervezeteknek és KSZ-tagoknak Tito elvtárs műveinek tanulmányozásával fokozniuk kell eszmei képezettségüket és cselekvési készségüket. Josip Broz Tito válogatott műveinek nemrég megjelentetett első

kötetei, valamint a kumroveci politikai iskolában megtartott előadásai nagyban gazdagították a szocializmusért és az önigazgatásért vívott harcunk fő kérdéseiről és sorsdöntő eseményeiről, valamint pártunk történetéről és fejlődéséről alkotott elméleti ismereteinket. Mindenképpen szükség van arra, hogy minden új párttag megismerkedjen a Jugoszláv Kommunista Szövetség programjával. A JKSZ történetének megírására, valamint a köztársasági és tartományi kommunista szövetségek fejlődésének tanulmányozására irányuló tevékenység ugyancsak hozzá fog járulni az ifjú nemzedék eszmei oktatásához és neveléséhez. Ily módon, a marxizmus tanulmányozása közvetlen kapcsolatba kerül életünkkel és gyakorlatunkkal.

A fentiek céljából a VKSZ marxista központjának, a megfelelő tudományos intézményeknek, a Komunistnak, a Savremenost folyóiratnak és a többi tájékoztatási-publicisztikai közlönynek még állhatatosabban kell mozgósítania az összes marxista erőt és ki kell építenie azokat az új erőket, amelyek képesek lesznek küzdeni a forradalmi nézetekért, valamint tudományos módon feldolgozni a párttörténetet és a társadalmi fejlődés időszerű problémáit. Az ilyen törekvést alátámasztja majd a bölcsészeti karon meghonosítandó négyéves marxista és szocialista önigazgatási oktatás, valamint a társadalomtudományok területén előirányzott sok más kutatás. Ezzel kapcsolatban a Kommunista Szövetség egyetemi szervezeteinek külön-külön és az egész egyetemi szervezetnek, mindenekelőtt a megfelelő tudományos-oktatási intézményeknek fokozott a felelőssége.

A gyakori rögtönzés és rutinszerűség jelenségeitől megszabadulva a marxista oktatásnak és az eszmei-politikai képzésnek még inkább fejlődnie kell, hogy ezáltal jobban hozzájáruljon a Vajdasági Kommunista Szövetség cselekvőképességéhez és a forradalmi egység fokozódásához, a szocialista önigazgatási viszonyok és a szocialista demokrácia politikai rendszerének céljairól és értékeiről alkotott tudat fejlesztéséhez és elmélyítéséhez. A marxista oktatásnak és eszmei-politikai nevelésnek még inkább elő kell segítenie a forradalmi folyamatok elméleti alátámasztását, a társadalmi mozgások természetének és osztálylényegének, az ellentmondásoknak és megoldási feltételeiknek megismerését, a Kommunista Szövetségnek és az összes szubjektív tényezőnek a társadalmi helyzetért és a további társadalmi fejlődésért való felelősségének és bíráló öntudatának kialakulását, továbbá azt, hogy a KSZ, valamint a többi politikai és önigazgatási tényező alkalmassá váljon az összes szocialistaellenes felfogásokkal, ideológiákkal, tartalmakkal és megnyilvánulási formákkal, valamint önigazgatásellenes tendenciákkal szembeni állandó harcra.

A káderpolitikai feladatok és célok teljesítésének, illetve elérésének szükségességéről alkotott, széleskörűen elfogadott tudat és álláspont megköveteli, hogy gyorsabb és hatékonyabb legyen a káderpolitika demokratizálódása és társadalmasítása, hogy a társultmunka-alapszervezetek dolgozói az eddiginél nagyobb mértékben a káderpolitika fő tényezőivé

váljanak, különösen a foglalkoztatás és oktatás, a káderek megválasztása és irányítása, de mindenekelőtt a küldöttrendszer területén. Tovább kell fejleszteni a káderállományt a nemzetiségek soraiból, s ez elsősorban az állami szervekre, közigazgatási szervekre, a Jugoszláv Néphadseregre, az általános honvédelemre és a társadalmi önvédelemre vonatkozik, valamint káderbelileg erősíteni kell a tömegtájékoztatási eszközöket, a társult munkaszervezetek fejlesztési szolgálatait, és önigazgatási módon kell befolyásolni a káderek vándorlásának csökkenését.

Ez megköveteli, hogy a továbbiakban is következetesen megvalósuljanak a káderpolitikáról szóló társadalmi megállapodások és önigazgatási megegyezések, tökéletesebbé váljon a káderek nyilvántartása, tudatosan és szervezetten képezzük, tervezzük a kádereket, felújítsuk a Kommunista Szövetség és az egész társadalom káderállományát, különösen az ifjúság soraiból, és hogy mindez hozzájáruljon egész fejlődésünkhöz.

Tapasztalataink azt mutatják, hogy nincs káderhiány, amikor a párt akciót folytat, amikor a Kommunista Szövetség alapszervezetei és a kommunisták konkrét küzdelmet vívnak a dolgozók érdekeinek érvényesítéséért. Ezt bizonyítja az elmúlt időszak is. A Kommunista Szövetség és a párton belüli egység szempontjából nagy jelentőségű a káderek egysége, mert enélkül nem lehet egységes a KSZ sem, és a kommunisták nem fejthetnek ki egységes tevékenységet társadalmi fejlődésünk fő kérdéseinek megoldására.

A tájékoztatással kapcsolatos feladatainkról szólva hangsúlyozni kell, hogy még inkább érvényesíteni kell a rendszeres politikai tájékoztatás gyakorlatát, kezdve a KSZ-alapszervezetektől a legfelsőbb szervekig, és fordítva.

Ezért ennek a kérdésnek még nagyobb figyelmet kell szentelni, megfelelőbben kell szerveződni, és a rendszert állandóan fejleszteni és tökéletesíteni kell. Ez azért is fontos, mert nagyszámú KSZ-alapszervezetünk van, és pártsajtónk ezt nem teheti rendszeresen, holott az idejében való tájékoztatás az eszmei-politikai képzés és a hatékony KSZ-akció jelentős eleme.

A KSZ-tagoknak és -szervezeteknek a környezetük összes fontos kérdéséről való rendszeres és sokoldalú tájékoztatásának hiánya gyakran gátolja az akció idejében történő megindítását. A társult munkaszervezetekben a kommunisták és a dolgozók sokszor nem jutnak birtokába azoknak a szükséges adatoknak és információknak, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy felelősen rendelkezzenek a jövedelemmel, de az előfordult, hogy néha pontatlan információkat kapnak. Ezért fokozni kell az információkkal való rendelkezés mindenfajta monopóliumának felszámolására irányuló tevékenységet.

Meghatározzuk a következő időszak céljait

Elvtársnők és elvtársak!

A jelentésben és a beszámolóban arra törekedtünk, hogy bírálóan ismertessük nemcsak kedvező eredményeinket, hanem mulasztásainkat is, azt, hol vannak lemaradások, mik a hibák és hiányosságok, hol jelentkeznek, és melyek a fejlődésünkkel ellentétes törekvések és ellenállások. A beszámolóban nem lehetett kitérni mindazokra a jelenségekre és eseményekre, amelyek a dinamikus mozgásokkal teli, a VKSZ XV. és XVI. választási értekezlete közötti időszakban zajlottak le.

A XVI. értekezlet küldötteinek értékelniük kell a tartományi pártbizottságnak és szerveinek eddigi munkáját is, s ez többszörösen fontos lesz a leendő vezetőség számára, hogy még felelősségteljesebb és hatékonyabb tevékenységet fejthessen ki. Értekezletünkön világosan meg kell határoznunk a következő időszak céljait és feladatait. A társadalomunkban végbemenő gyökeres változásokkal összhangban a társadalmi viszonyok megváltozásának megfelelően módosítanunk kell a KSZ statútumát is, mégpedig a KSZ-tagság eszmei-politikai, szerveződési és káderbeli képzése és a KSZ munkamódszerének korszerűsítése céljából. Ezekkel a kérdésekkel a kongresszusok után is foglalkoznunk kell, mert a változások nemcsak statútumbeli és szervezeti jellegűek, hanem arra irányulnak, hogy fokozódjon a KSZ cselekvőképessége és hatékonysága, hogy eszmei-politikai törekvései dolgozóink céljaivá váljanak, és ily módon a közvetlen anyagi erőt képviseljék mindennapi életünkben és gyakorlatunkban.

Küldött elvtársnők és elvtársak!

Az SZKSZ VIII. kongresszusának és a JKSZ XI. kongresszusának küszöbén megállapíthatjuk, hogy nagy fokú a Vajdasági Kommunista Szövetség egysége. Az a tény, hogy rövid idő alatt leküzdöttük azt a válságot és ingadozást, amely nagy megpróbáltatásoknak tette ki a KSZ-t, a párt forradalmi képességéről, önigazgatási rendszerünk erejéről, munkásosztályunk szilárdságáról és egységéről, a vajdasági nemzetek és nemzetiségek összetartásáról tanúskodik. Az ezzel kapcsolatos gazdag tapasztalat tartós értékű eszmei-politikai tevékenységünk szempontjából.

Dolgozóink erőfeszítéseinek köszönhetően nagy változások mentek végbe a társadalmi-gazdasági viszonyokban, a gazdálkodás stabilizálásában, a tudományban, oktatásban, művelődésben és a más közszolgálatokban. A társult munkaszervezetek jórészt túl vannak a megalakulás szakaszán. Életre kelt sok olyan megállapodás és önigazgatási megegyezés, amely igazolta rendszerünk értékét. Az önigazgatás iskoláinak mondhatjuk őket, amelyekben fokozódott dolgozóink arról alkotott tudata, hogy saját kezükben tartják a társadalmi átalakulás fonalát, és maguk oldják meg az anyagi és társadalmi előrehaladás útján jelentkező ellentmondásokat.

A JKSZ XI. kongresszusán meghatározzuk majd a szocialista önigazgatás és demokrácia politikai rendszerének fejlesztési irányelveit és feltárjuk társadalmunk fejlődésének távlatait. A hosszú távú eszmei-politikai célok és feladatok felelős és következetes megvalósításával, illetve végrehajtásával a KSZ és a szervezett szocialista erők állandóan hozzá fognak járulni, hogy bővüljön az előrehaladásnak, a dolgozók szociális és politikai szilárdságának és szocialista önigazgatási társadalmunk fejlődésének tere.

Ez lesz egyúttal a szabadságunk és függetlenségünk védelmezésére, az egyenjogú nemzetközi viszonyokért, a nemzetközi munkásmozgalomban való egyenjogú együttműködésért, az el nem kötelezettségért, a fejletlenek gyorsabb előrehaladásáért és az új gazdasági rend megteremtéséért, a szocialista eszme győzelméért, a haladásért, a világbékéért és mindazokért a célokért vívott harc leghatékonyabb fegyvere, amelyeknek eléréséért a JKSZ küzd Tito elvtárssal az élén.

Újvidék, 1978. április 26.